

ЛЮДИНОЦЕНТРОВАНІ KEYСИ ІНСТИТУТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ У ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Наукова доповідь на загальних зборах НАПН України «Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2025 році та завдання на 2026 рік», 3 квітня 2026 р.

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8127>

РОМАНОВА

Ганна Миколаївна

*доктор педагогічних наук,
професор, заступник
директора з науково-
експериментальної роботи
Інституту професійної освіти
Національної академії
педагогічних наук України,
м. Київ, Україна*

Анотація. У статті висвітлено досвід Інституту професійної освіти НАПН України щодо науково-методичного супроводу трансформації галузі. Описано сім стратегічних кейсів: експертний, інноваційний, експериментальний, партнерський, освітній, соціально-психологічний та інтеграційний. Особливу увагу приділено переходу до філософії Industry 5.0, цифровізації (включно зі штучним інтелектом) та розбудові «Територій стійкості» для психологічного відновлення учасників освітнього процесу.

Ключові слова: професійна освіта; Industry 5.0; людиноцентризм; професійні стандарти; цифровізація; психологічний супровід.

Трансформація системи професійної освіти в Україні відбувається в умовах безпрецедентних викликів, зумовлених воєнним станом, необхідністю євроінтеграції та стрімким технологічним оновленням. Сучасний етап розвитку освітньої галузі потребує не лише оновлення нормативної бази, а й переходу до антропоцентричної філософії Industry 5.0, де цифрові рішення працюють у синергії з людиною для посилення її потенціалу.

Аналіз актуальних проблем галузі та результатів діяльності Інституту професійної освіти НАПН України (далі – ІПО) у 2025 р. дав змогу окреслити стратегічні орієнтири розвитку на найближчу перспективу. Пріоритетними завданнями визначено науково-методичне забезпечення імплементації положень нового Закону України «Про професійну освіту» (Закон України, 2025), а також спрямування наукового пошуку на розроблення педагогічних інновацій для посилення стійкості фахівців у контексті Industry 5.0.

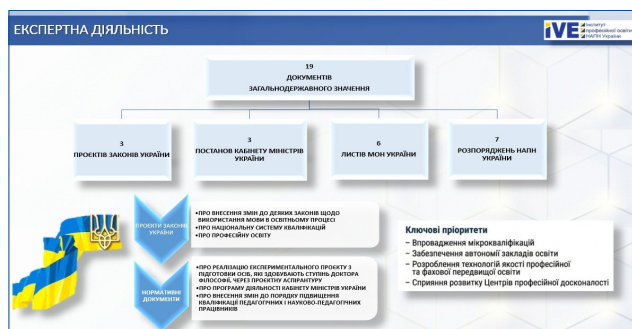
Важливе місце в діяльності установи посідає підвищення якості експериментальних досліджень, ініціювання нових проєктів та розширення партнерства з громадським і приватним секторами задля прямої інтеграції науки у реальну економіку. Пріоритетним напрямом є професійний розвиток педагогів через активізацію їхньої агентності та системний соціально-психологічний супровід. Посилення міжнародної співпраці забезпечує наукове підґрунтя для євроінтеграційних процесів у вітчизняній професійній освіті.

Кожне із зазначених стратегічних завдань є викликом, для подолання якого ІПО використовує чіткі дорожні карти та індикатори

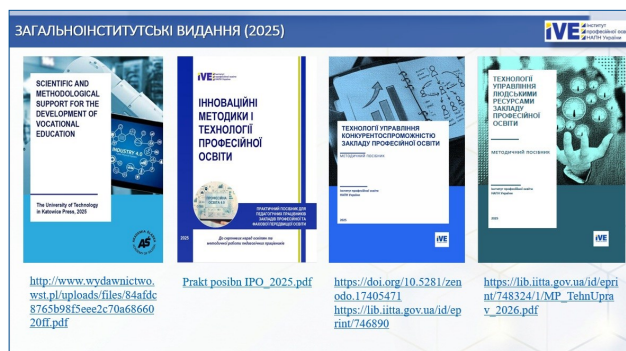
розвитку. Розв'язання цих завдань безпосередньо пов'язане з реалізацією конкретних людиноцентризованих кейсів, які були успішно апробовані протягом минулого року та заклали фундамент для подальшого якісного науково-методичного супроводу системи професійної освіти.

Першочерговим інструментом реалізації стратегії розвитку галузі у 2025 р. стала активна експертна діяльність установи. *Експертний кейс* базується на системному аналізі та науковій експертизі 19 нормативно-правових документів загальнодержавного значення. Провідне місце серед них посіли проекти Законів України «Про професійну освіту» та «Про Національну систему кваліфікацій».

Здійснена експертиза дала змогу науковцям Інституту визначити та обґрунтувати ключові пріоритети трансформації галузі: супровід впровадження часткових і мікрокваліфікацій; забезпечення фактичної автономії закладів освіти; розроблення прикладних методик і технологій забезпечення якості професійної та фахової передової освіти; сприяння розбудові мережі Центрів професійної досконалості.

Підготовлені, зокрема у межах виконання Програм спільної діяльності МОН, НАН та НАПН України, монографія з науково-методичного супроводу розвитку професійної освіти (Radkevych & Pryhodii, 2025), методичні посібники з питань управління конкурентоспроможністю та людськими ресурсами закладу професійної освіти (Гуржій та ін., 2025; Радкевич та ін., 2026), практичний посібник «Інноваційні методики і технології професійної освіти» (Радкевич та ін., 2025) стали нау-

ково-методичною базою для подальших розробок. У 2026 р. зусилля зосереджено на підготовці посібника «Технології підвищення ефективності управління закладом професійної освіти».

Отже, експертна діяльність Інституту у 2025 р. забезпечила не лише якісне оновлення нормативної бази, а й створила передумови для переходу до людиноцентрованої моделі управління в системі професійної підготовки кадрів.

Інноваційний кейс діяльності Інституту в 2025 р. був пов'язаний із формуванням науково-методичної бази, що відображає глобальний перехід від техноцентричної парадигми Industry 4.0 до антропоцентричної філософії Industry 5.0. У межах цієї концепції цифрові рішення, зокрема штучний інтелект, працюють у синергії з людиною задля підсилення її стійкості та максимального розкриття професійного потенціалу.

За результатами наукових досліджень було розроблено та впроваджено 14 педагогічних інновацій, що включають нові концепції, методичні системи, моделі, методики та алгоритми. Найвагомішими результатами, що втілюють людиноцентризований підхід, стали: концепція та методична система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах воєнного та повоєнного часу (Тітова & Лузан, 2025); концептуальна модель цифрової платформи для підготовки фахівців машинобудівної галузі (Пригодій, 2025); модель інтеграції соціального й гуманітарного підходів до професійної орієнтації молоді на робітничі професії (Yershova, 2025).

З урахуванням результатів завершених тем у 2026 р. розпочато три актуальні дослідження: фундаментальне – щодо забезпечення якості підготовки фахових молодших бакалаврів у аграрних коледжах і два прикладних – щодо застосування ШІ: у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі і у фаховій діяльності педагогів закладів професійної освіти.

Розроблені інноваційні концепції та моделі потребують ґрунтовної емпіричної перевірки в реальних умовах функціонування закладів освіти, що забезпечується через системну експериментальну діяльність установи.

Центральною подією *експериментального кейсу* у 2025 р. став запуск Всеукраїнського експерименту з реалізації профільної середньої освіти на основі модельних навчальних програм для транспортно-логістичного профілю (наказ МОН України від 31 жовтня 2025 р. № 1433). Цей проект є вагомим внеском у розвиток профільної школи професійного спрямування та реалізується за підтримки глобального фонду «Education Cannot Wait». Дослідження охоплює 13 закладів професійної та фахової передвищої освіти, розташованих у прифронтових та деокупованих областях України.

Науковий супровід експерименту базується на впровадженні методології SMART-підходу для визначення критеріїв і показників ефективності (конкретність, вимірюваність, досяжність, релевантність та обмеженість у часі). Застосування цього інструментарію дає змогу не лише моніторити хід проекту, а й здійснювати оперативне коригу-

вання та ухвалення стратегічних рішень на основі якісних і кількісних даних. На сьогодні вже розпочато апробацію професійно-орієнтованого контенту відповідних програм.

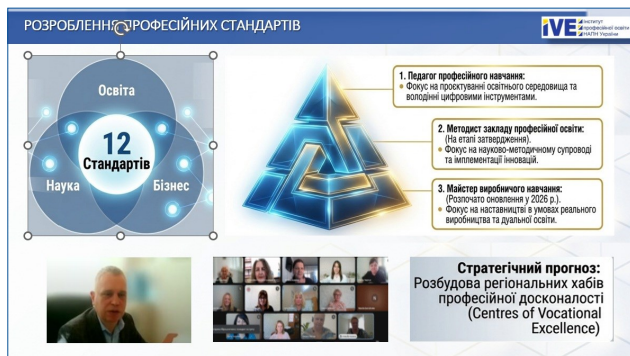
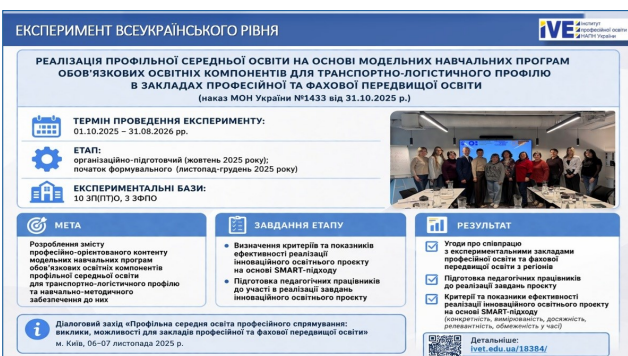
Окрім загальнодержавного проєкту, в Інституті триває робота над чотирма експериментами регіонального рівня та п'ятьма – рівня підвідомчої установи. Ці дослідження фокусуються на таких ключових сферах: цифрова трансформація діяльності центрів кар'єри; розвиток енергоефективної компетентності майбутніх фахівців будівельної галузі; впровадження моделей змішаного навчання; системний кар'єрний супровід та професійний розвиток викладачів аграрних коледжів.

Комплексна експериментальна діяльність дає змогу перетворити наукові напрацювання на перевірені практикою інструменти відбудови та розвитку освітньої інфраструктури.

Апробація освітніх моделей у межах експериментальної діяльності неможлива без тісного зв'язку з реальним сектором економіки, що зумовлює необхідність переходу до *стратегічного партнерства* між наукою, освітою та бізнесом.

Системна взаємодія ІПО з-понад 22 суб'єктами громадського та приватного секторів, а також провідними всеукраїнськими об'єднаннями роботодавців забезпечує пряму інтеграцію наукових розробок у виробничу сферу. Центром цього кейсу у 2025 р. стало розроблення спільно з роботодавцями 12 професійних стандартів, що виступило дієвим інструментом синхронізації вимог ринку праці та змісту професійної підготовки.

Лідерство Інституту в розбудові кадрового потенціалу галузі втілюється у безперервному оновленні «тріади» базових професійних стандартів, ініційованих установою: «Педагог професійного навчання» (2020); «Методист закладу професійної освіти» (оновлений стандарт затверджено наказом Інституту професійної освіти НАПН України від 23 квітня 2026 р. № 21-ОД); «Майстер виробничого навчання» (процедуру оновлення розпочато у 2026 р.).

Важливим вектором *партнерського кейсу* є робота над стандартами для нових та критично важливих для відбудови України професій, зокрема: менеджерів із психосоціальної підтримки, фахівців із монтажу енергоефективних фасадів та інсталляторів інженерних систем.

Стратегічним прогнозом реалізації партнерського кейсу визначено розбудову регіональних хабів професійної досконалості. У такому форматі професійні стандарти трансформуються з суто нормативних документів у динамічні інструменти миттєвого реагування на технологічне оновлення підприємств та потреби оборонно-промислового комплексу України. Це забезпечує підготовку спеціалістів, здатних ефективно функціонувати в умовах високотехнологічного виробництва та воєнних викликів.

Синхронізація професійних стандартів із реальними потребами економіки потребує відповідної трансформації освітнього процесу та, насамперед, професійного розвитку педагогів, здатних впроваджувати ці зміни на практиці.

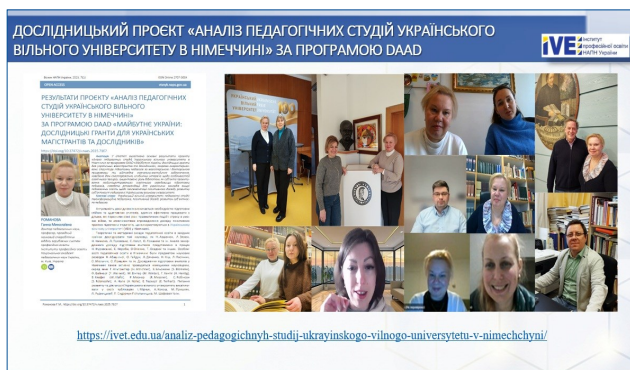
Освітній кейс діяльності ІПО у 2025 р. став платформою для практичної апробації інноваційної моделі педагога в контексті вимог Industry 5.0. Спираючись на багаторічний досвід розроблення освітніх новацій, науковці Інституту зосередили увагу на синергії розвитку професійної агентності викладачів із фаховими компетентностями. Цей концепт передбачає здатність педагога виступати автономним суб'єктом, спроможним самостійно проектувати гнучке освітнє середовище в умовах високої невизначеності та динамічних соціальних трансформацій. Реалізація кейсу у 2025 р. забезпечила підготовку 21 аспіранта за акредитованою освітньо-науковою програмою зі спеціальності «А5 Професійна освіта» та охопила підвищення кваліфікації 125 керівних і педагогічних працівників закладів професійної та фахової передвищої освіти із 13 областей України. Ефективність такого підходу підтверджена успішними захистами дисертацій та результативною діяльні-

стю випускників на керівних і педагогічних посадах у професійних та фахових коледжах.

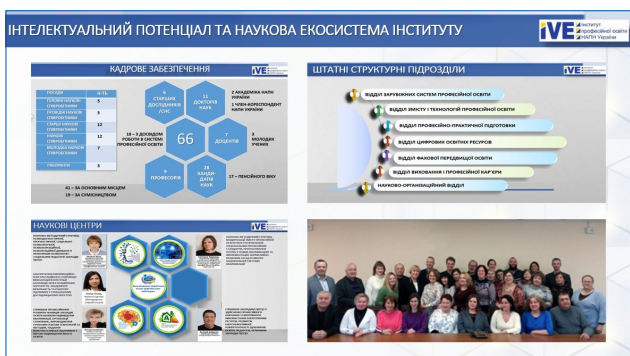
Критично важливими складниками сучасного освітнього середовища в умовах воєнних викликів стають психологічний добробут та ментальна стійкість. У 2025 р. діяльність ІПО за *соціально-психологічним напрямом* реалізувалася через впровадження концепту «Території стійкості» у межах загальнонаціональної програми ментального здоров'я «Ти як?». Упродовж звітнього періоду було здійснено 10 масштабних ініціатив, спрямованих на навчання першій психологічній допомозі та подолання наслідків колективної травми серед учасників освітнього процесу. Досвід роботи підтвердив, що для подолання сучасних викликів недостатньо точкових заходів, тому науковою відповіддю Інституту став перехід до системної моделі, яка передбачає органічне поєднання архітектурної та ментальної безбар'єрності, комплексну психосоціальну підтримку осіб із бойовим досвідом або травмами війни, а також формування колективної психологічної стійкості через розбудову безпечних просторів. Важливим етапом розвитку цього кейсу у 2026 р. є запуск доказових реабілітаційних проектів спільно з Академією «Partner Plus», що передбачає розширення індивідуального консультування та проведення виїзних тренінгів у територіальних громадах для підвищення життєстійкості освітян. Стратегічна мета реалізації напряму полягає у перетворенні кожного закладу професійної та фахової передвищої освіти на осередок стійкості, здатний забезпечити емоційний комфорт та якісну інтеграцію громадян у суспільне й професійне життя.

Зміцнення потенціалу установи створює підґрунтя для її повноправного входження у глобальну наукову екосистему. Сьомий кейс – *інтеграційний* – відображає зусилля ІПО щодо інтеграції у європейський дослідницький простір через участь у міжнародних консорціумах програми Erasmus+ та системну роботу з розвитку партнерств для залучення вчених установи до програм «Горизонт Європа».

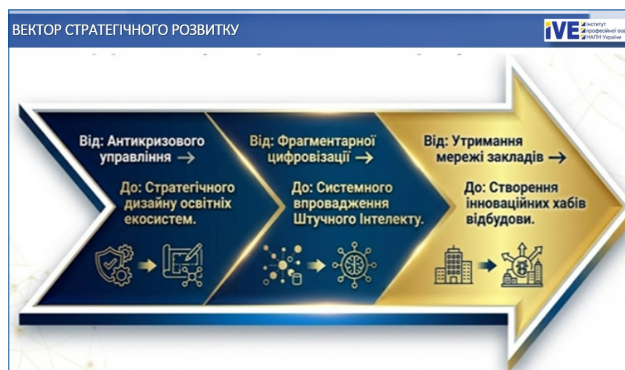

Складником цього кейсу стала реалізація авторського дослідницького проєкту «Аналіз педагогічних студій Українського вільного університету в Німеччині» за програмою DAAD (Romanova, 2025). У межах проєкту було здійснено ґрунтовний аналіз німецьких освітніх програм підготовки магістрів та докторів філософії в галузі педагогіки, вивчено роль людиноцентрованого середовища у професійному становленні викладача та розроблено серію практичних рекомендацій для українських закладів освіти. Вагомий результат проєкту – офіційне закріплення та розбудова потужного партнерства ІПО з Українським вільним університетом у Мюнхені (Інститут професійної освіти, 2025).

Реалізація ключових кейсів ІПО є результативною завдяки творчим колективам шести наукових відділів, а також діяльності п'яти профільних Центрів, які працюють на громадських засадах.

Отже, наукові результати Інституту професійної освіти НАПН України, отримані у 2025 р., базуються на синергії людиноцентрованого підходу та цифровізації, є інструментами трансформації професійної освіти та розвитку людського капіталу задля відбудови України. Впровадження принципів Industry 5.0, розроблення нових професійних стандартів та інтеграція технологій штучного інтелекту створюють основу для системного оновлення освітньої галузі, забезпечуючи її відповідність сучасним вимогам ринку праці та завданням національної стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Гуржій, А., Зайчук, В., Пригодій, М., & Романова, Г. (2025). *Технології управління конкурентоспроможністю закладу професійної освіти* : методичний посібник. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17405471>
- Закон України «Про професійну освіту». (2025, 21 серпня). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20>
- Інститут професійної освіти (2025). *Співпраця з Українським вільним університетом. (Німеччина)*. <https://ivet.edu.ua/14995/onlajn-zustrich-dyrektora-institutu-profesijnoyi-osvity-napn-ukrayiny-v-radkevych-i-rektora-ukrayinskogo-vilnogo-universytetu-nimechchyna-l-didkovskoyi/>
- Пригодій, М.А. (2025). Цифрові платформи професійної підготовки як інструмент впровадження мікрокваліфікацій та цифрових бейджів в освіті. У Н.Г. Ничкало, В.О. Радкевич, І.В. Андрощук та ін. (Ред.), *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи* : матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 6-7 листоп. 2025 р.) (Ч. 1, с. 193-195). Хмельницький національний університет. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747259>
- Радкевич, В.О., Кравець, С.Г., Онищенко, А.П., Лузан, П.Г., Мося, І.А., Пашенко, Т.М., Тітова, О.А., Кручек, В.А., Субіна, О.О., Пригодій, М.А., Лупаренко, Л.А., Ершова, О.Л., Закатнов, Д.О., & Ваніна, Н.М. (2025). *Інноваційні методики і технології професійної освіти* : практичний посібник. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746452>
- Радкевич, В., Гуржій, А., Пригодій, М., & Романова, Г. (2026). *Технології управління людськими ресурсами закладу професійної освіти* : методичний посібник. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18394660>
- Тітова, О.А., & Лузан, П.Г. (2025). Науково-методичний супровід впровадження компетентнісного підходу у фаховій передвищій освіті. У Т.Д. Іщенко, Н.Г. Ничкало, & М.П. Хоменко (Ред.), *Фахова передвища і професійна освіта: теорія, методика і практика* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 21 трав. 2025 р.) (с. 250-256). Київ: Науково-методичний центр вищої фахової передвищої освіти. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746963/>

- Radkevych, V., & Pryhodii, M. (Eds.). (2025). *Scientific and methodological support for the development of vocational education* : monograph. Katowice: University of Technology in Katowice. <https://doi.org/10.54264/M049>
- Romanova, G. (2025). Analysis of pedagogical studies of the Ukrainian Free University in Germany. *Professional Pedagogy*, 1(30), 3-24. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.3-24>
- Yershova, L. (2025). Conceptual model for integrating social and humanitarian approaches in youth career guidance toward vocational professions. *Professional Pedagogics*, 1(30), 259-269. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.259-269>

HUMAN-CENTRIC CASES STUDIES OF THE INSTITUTE OF VOCATIONAL EDUCATION OF THE NAES OF UKRAINE IN THE TRANSFORMATION OF THE EDUCATIONAL SECTOR

*Scientific report to the General Meeting of NAES of Ukraine 'On the Activities of the National
Academy of Educational Sciences of Ukraine in 2025 and Tasks for 2026' on 3 April 2026*

Ganna Romanova

*DSc in Education, Professor, Deputy Director for Scientific and Experimental Work of the Institute
of Vocational Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine*

Abstract. The article highlights the experience of the Institute of Vocational Education of the NAES of Ukraine in providing scientific and methodological support for the sector's transformation. Seven strategic cases studies are described: expert, innovative, experimental, partnership-based, educational, socio-psychological, and integration-oriented. Particular attention is focused on the transition to the Industry 5.0 philosophy, digitalisation (including artificial intelligence), and the development of 'Resilience Territories' for the psychological recovery of participants in the educational process.

Keywords: vocational education; Industry 5.0; human-centricity; professional standards; digitalisation; psychological support.

Отримано: 6 квітня 2026 р.
Прийнято: 27 квітня 2026 р.
Опубліковано: 4 травня 2026 р.